Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Alejandro Lizarriturri Barrutia

Eibar, Gipuzkoa
(1914-2009)

Aurkibidea

Biografia

Aita Astelena frontoiko txartel-saltzailea zen eta ondorioz Alejandrok ume-umetatik ezagutu ditu bertan egiten ziren oilar-borrokak, dantzaldiak eta bestelakoak. Gerra Zibilean parte zuzena hartu zuen: txofer bezala lehenik, gerrako parteak batera eta bestera eramaten geroago. "Batallón de Trabajadores"en egondakoa. Urteak pasa eta orduko gazi-gozoak zertxobait arindu zirenean, garai gogor hartan bizitakoak liburuxka batean idaztea erabaki zuen.

Zintak

AB-158

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 1999-10-05
- **Iraupena**: 92 min
- **Euskarria**: Hi8
- **Kodifikatzailea**: Bustinduy Arizmendi, Idoia

AB-159

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 1999-10-05
- **Iraupena**: 27 min
- **Euskarria**: Hi8
- **Kodifikatzailea**: Gisasola, Jaione

AB-160

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 1999-10-20
- **Iraupena**: 63 min
- **Euskarria**: Hi8
- **Kodifikatzailea**: Sarasua Aranberri, Asier

AB-161

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 1999-10-20
- **Iraupena**: 62 min
- **Euskarria**: Hi8

- **Kodifikatzailea**: Alberdi Bilbao, Itziar

AB-162

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 1999-11-19
- **Iraupena**: 63 min
- **Euskarria**: Hi8
- **Kodifikatzailea**: Alberdi Bilbao, Itziar

AB-163

- **Proiektua**: Egoibarra - Eibartarren Ahotan
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar - Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 1999-11-19
- **Iraupena**: 62 min
- **Euskarria**: Hi8
- **Kodifikatzailea**: Sarasua Aranberri, Asier

Pasarteak

1. Mekola baserrian jaiotakoa; Eibar nolakoa zen orduan

- **Erref**: AB-158/002
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:00:40. **Bukatu**: 00:02:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak

Laburpena:
Mekola baserrian jaiotakoa. Tutulu, Ipurua, e.a. Zezen-plaza; Toribio Etxebarria kalea, e.a. Kuartela non jarri zuten gerra garaian.

2. Amuategi batailoia; frontea Eibar inguruan

- **Erref**: AB-158/004
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:03:00. **Bukatu**: 00:05:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Amuategi Batailoia. Eibartar gehienak batailoi honetan zeuden. Beste batailoi batzuk: UGT-koak; abertzaleak; CNT-koak. Frentea inguru honetan egon zenean, bertako jendearen bila hasi ziren, mendia ezagutzen zuten mutilen bila. Alejandrok, txofer lana egiten zuen.

3. Isasi ingurua nolakoa zen; Markeskoa jauregia

- **Erref**: AB-158/007
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:07:20. **Bukatu**: 00:09:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Isasi ingurua zelakoa zen. Kiputzaneko frontoia, taberna. Gregorio Anituak egin zuen gerora bertan etxe berria. Markeskoako jauregia eta Urquijo-ko Markesa. Musean egiten zuen Asolaigartza eta Otaolaerdiko baserrikoekin.

4. Zineak Eibarren: kiputzanekoa; pabellón Alfonso XIII.

- **Erref**: AB-158/008
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:09:10. **Bukatu**: 00:10:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Kiputzanekoan zinea eta frontoia ere egon ziren. Untzagan "Pabelloia" zinea (Pabellón Alfonso XIII).

5. Lan-baldintzak: soldatak, ordutegiak,...

- **Erref**: AB-158/009
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:10:10. **Bukatu**: 00:11:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Soldatak nolakoak; lan-ordutegia. Igandetan ere lanera joaten zen. Basora egurretara.

6. Armagintzaren garrantzia herriko ekonomian; krisiak

- **Erref**: AB-158/011
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:12:05. **Bukatu**: 00:13:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:
Eibarren, armagintza zen industria nagusia. I Mundu Gerran urretan ordaintzen zuten. Gerra amaitu zenean, krisia. Herri-sukaldeak.

7. Danok-bat kooperatibaren hastapenak

- **Erref**: AB-158/012
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:13:30. **Bukatu**: 00:16:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Primo de Rivera diktadore zela, Danok-bat kooperatiba sortu zen. Josteko makinak egiten hasi ziren 1927 inguruan. Primo de Rivera Eibarrera etorri eta josteko makinen eskera handia egin zuen. Kooperatibaren handitzea.

8. Krisi ekonomikoa Eibarren; Ignacio Zuloaga eta elkartasuna.

- **Erref**: AB-158/013
- **Iraupena**: 0:00:45. **Hasi**: 00:16:00. **Bukatu**: 00:16:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Herriaren nortasuna

Laburpena:
Krisi garaian Ignacio Zuloagak koadro bat saldu eta irabazitakoa herriari eman zion. Herri-sukaldeak.

9. Jatorria: familia kontuak

- **Erref**: AB-158/014
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:16:45. **Bukatu**: 00:18:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Mekolan jaio baina berehala Zezenbidera joan ziren bizi izatera. Txaltxaneko taberna, korta bat zen. 4 anai-arreba; gazteena Durangoko bonbardaketan hil zen

10. Ume-umetatik lanean; eskolara joateari utzi behar

- **Erref**: AB-158/015
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:18:15. **Bukatu**: 00:20:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
10 urte zituenean, rekadista bezala hasi zen lanean. Eskolara gutxi joan zen. Irakaslea nolakoa. Umeen okerkeriak.

11. Ogibidea nola ikasi zuen

- **Erref**: AB-158/016
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:20:15. **Bukatu**: 00:23:20

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:
Ogibidea non ikasi zuen. Aprendiz moduan egon zenean zeintzuk izaten ziren bere zereginak. Txantoia.

12. Gurasoen jatorria; ezkondu eta Eibarrera bizi izatera

- **Erref**: AB-158/017
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:23:20. **Bukatu**: 00:24:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Aita Plazentziakoa, San Andres baserrikoa; Ama, Osintxuko Oregi baserrikoa. Ezkondu eta Eibarrera etorri ziren bizi izatera

13. Eibarko andraetxeak.

- **Erref**: AB-158/018
- **Iraupena**: 0:03:15. **Hasi**: 00:24:15. **Bukatu**: 00:27:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:
Zezenbide inguruan andraetxeak. Inguruko herrietatik jende asko etortzen zen. Umetan, andraetxeko neskekin harreman ona zuten.

14. Emakumearen egoera: etxea, familia, e.a

- **Erref**: AB-158/019
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:27:30. **Bukatu**: 00:29:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Eibarko emakumeek andraetxeei buruz zer pentsatzen zuten. Emakumearen egoera; ume asko, lan asko. Gaurko egoera; aldaketa handia.

15. Emakumearen egoera: etxea, familia...

- **Erref**: AB-158/020
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:29:00. **Bukatu**: 00:31:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Emakumeen lana. Arropak garbitzera latsarrietara. Latsarriak Eibarren.

16. Urki inguruan zeuden baserriak

- **Erref**: AB-158/021
- **Iraupena**: 0:03:35. **Hasi**: 00:31:10. **Bukatu**: 00:34:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Kaleak, plazak

Laburpena:
Zezenbide ingurua zelakoa zen. Txaltxaneko baserria. Petra eta Mariaren andraetxeak. Abontza baserria; bertan ere latsarria zegoen. Ipurua, Tutulu; Tutulu gainekoa; Ubitxa baserriak."Ospas"eneko baserria Urkin.

17. Harakinen lana bildots garaian

- **Erref**: AB-158/027
- **Iraupena**: 0:02:41. **Hasi**: 00:46:33. **Bukatu**: 00:49:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Bildots sasoia; harakinak Eibarren.

18. Bildots garaia

- **Erref**: AB-158/028
- **Iraupena**: 0:00:25. **Hasi**: 00:49:14. **Bukatu**: 00:49:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Bildotsaren zati guztiak aprobetxatzen ziren.

19. Lagunarteko giroa: jai egunetan afari-merienda egiteko ohitura

- **Erref**: AB-158/029
- **Iraupena**: 0:03:08. **Hasi**: 00:49:39. **Bukatu**: 00:52:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Jai egunetan afari-merienda Txaltxanean. Badet taberna. Bilbotik etortzen zen jendea Badetesanera. Jende ezagun asko joaten zen bertara.

20. Alfa, Eibarko ekonomiaren suspertzaile

- **Erref**: AB-158/036
- **Iraupena**: 0:01:44. **Hasi**: 01:17:05. **Bukatu**: 01:18:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Debabarreneko lantegiak

Laburpena:
Alfan lan egindakoa. Eibar guztia mugitzen zuen Alfak; urte batzuk oso onak izan zituen. Josteko makinak; fundizioa; e.a. Ekonomatoa; koloniak; dendak; e..a.

21. Lan giroa Eibarren: sirenak; langileak urdinez jantzita, e.a.

- **Erref**: AB-158/038
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 01:20:12. **Bukatu**: 01:21:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria

Laburpena:
Lan-orduak; sirena. Langile guztiak batera irtetzen ziren.

22. Futbolaren hastapenak: jokalari internazionalak

- **Erref**: AB-158/042
- **Iraupena**: 0:01:22. **Hasi**: 01:29:42. **Bukatu**: 01:31:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:
Futbolaren hastapenak. Futbol zelaia. Jokalari internazionalak: Mugerza; Etxeberria; e.a.

23. Herri-kirolak Eibarren: idi-probak

- **Erref**: AB-160/006
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:09:10. **Bukatu**: 00:11:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Herri kirolak Eibarren. Zezen-plazaren erdian proba-harria zegoen eta han egiten ziren idi-probak. Astigarraga "Ibargain"en idiak. Apustuak egiten ziren eta diru asko jokatzen zen. Apustu baten inguruko kontuak.

Transkripzioa
- Hau zera, korrida plazako zera. Probaderua jeuan; bueno, erdixan, plaza de torosian, badakizu, harrixa, probaderua. Oin tapauta dao, baiña asko jokatzen zan lehen probia idixena. Bai. Ta honek, “Ibargain”ek, Santiago Astigarraga “Ibargain”, horrek idixak [ekazen]onenak. Haundixak eta onak. Ta… osea, zer haundixak egoten zittuan, apustuak; diru asko jokatzen zuan. Eurak eitten juen tratua: “bueno, nere idixak…”, Azpeittittik, Markiñatik eta… etortzen zittuan. Ta txikixauak-edo bazian, ba, kargau eitten etsen pisuan aldian, zera, harrixan gaiñian, zaku-haria. Zaku-haria, ba, bardintzeko indarra batzuena ta bestiena. Osea, [jokua].Gero hainbeste ultze esaten etsen, batetik… puntara [juaten zanian] ultzia esaten etsen. Hainbeste ultze baietz ta ezetz, ta bueno, zera. Ta egon zuan hor… ein juen postura haundi bat edo diru asko jokatu juen. Bata, bestia… ta arreglau zittuan nunbaitteko herrikuak… tokixan eurak. Hori ez jakixat zan. Harri haundixa zuan bat, haundixa, ta bestia txikixaua, arrastrerakua. Ein juen postura bat, baiño gero damutu jakuen; “txarra ein juau posturia”. Ta diru asko. Ta “oin ze ein bihar juau oin?”, ta. Atzera eitten dabenak galdu eitten eban, depositauta dirua. Ta hor argitzen da egun baten, goixe baten, harrixa apurtuta. Harrixa… Badakizue zelakuak dian harrixak, ezta? Ba, aurrian zulo bat eukitzen jok. Zulo bat daka han zertzeko, sartzeko katiori ta zertzeko. Ba, haura apurtu etsen ta akabo.
- Sabotajia.
- Baiña… Gaizki jokatu ebanak-edo esango etsen: “Bueno, hi, zeoze asmau ein bihar juau”. Ta holan, ba, dirua botatakua, ba, jaso. Ta esaten eben: “Ni konforme nao jokatzeko, baiña [horrekin harrixorrekin] ezin leike jokatu. Ta eurak igual einda, ezta? Klaro! Bueno, bat hori behintzat.

24. Herri-kirolak Eibarren: ahari-jokoak

- **Erref**: AB-160/008
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:13:45. **Bukatu**: 00:15:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Ahari-jokoa Eibarren. "Narru" baserriko ahariak, ezagunak. Herri kiroletarako zaletasun handia; jai egunetan egoten ziren horrelako ikuskizunak.

Transkripzioa
- Ni orduan gaztia nitzan artian. Gero, baitta “Pelea de carneros. Había muchos encuentros no disputados en aquellos tiempos. El caporal era el carnero de Narru, del caserío de dicho nombre de Arrate-Balle”. Osea, horrek kontatzen dittuan zer guztiok.
- […] Narru?
- Bai. Asko egoten zan adari-jokua ta zera hor. Bueno, hau “plaza de toros”.

- Eta hau, ze egoten zian jaixetan, ez? Harri-jasotzailliak eta...
- Bai, bai, jaixak... lantzian behin egoten zan, ezta?
- Ta jente asko juaten zan ikustera?
- Asko, basarrittarra ta zera, jentia, asko. Ta dirua jokatzen zan, hor zeuan dirua be ta. Hor asko jokatzen eben.
- Ta ze izaten zan, San Juanetan, esate baterako? Edo San Andresetan ta San Juanetan edo...?
- Orduan baiño... osea ya... zera, San Juanetan-ta ya “más festejo”, más... zera, baiña hau serixuaua izaten zuan. Diru asko daon lekuan-ta ez jok,bihar bailerik eta zerik. Ez dakik? Horrek egun espezialak. Edo “halako egunetarako?”, “bai, halako egunetarako”.
- Eta esan dozu hori zezen plazan, ezta, gehixenetan?
- Bai, bai, horrek danok adari-jokuak eta harri-jasotziak eta hori zerori, idixen zerori ta danak hor. Hor jokatzen zuan.
- Untzaga plazan ez zenduan zuk ezautu.
- Ez. Untzaga plazan be...

25. Eibarko efemerideak

- **Erref**: AB-160/009
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:15:20. **Bukatu**: 00:16:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:
Eibarko efemeride batzuk: etxe esanguratsu batzuk noiz egindakoak diren; noiz bota diren beste batzuk. 1901ean, Udaletxea egin zen, esate baterako. Zumaran dorretxea 1952an bota zuten. Ez du gogoratzen nor zen garai hartan Eibarko alkatea. Guimón alkate zeneko anekdota polita.

Transkripzioa
- 1901 aiuntamentua zertu zuan. Aiuntamentua... osea, bota hori eta ein juen subasta batzuek eta zera eta inaugurau zuan. Eta zera, ospittala be bai ta. Danak [jakaraz]apuntauta; zera, hamengo zer guztiok, etxiak eta inportantiak eta. Hori bota ebana bai, 52ian, zera, Palacio Zumaran.
- A! Bai, Indianokua.
- Orduan ez jakixat zein zeuan alkate; ez jakixat, Anitua... Guimón ez, Guimón aurreraotxuau zuan. Guimón famosua operadoria?
- Bai.
- Haren aitta alkate egon zuan. Haretxek ein juan zera. Orduan zerak... astintzia zerok prohibiduta jeuan.
- A bai?
- Bai! Halako ordutan edo halako ordutatik edo, goixian goixao edo, ez dakik? Bihargiñak juan baiño lehenao edo kalian jentia ikusi baiño lehenao. Ta beran kriadia ikusi eban ta multia. Multia emon etsan zerari, neskiari. Gero... E? Etxetik urtetzerakuan ikusiko eban ta “Multia dakazu zuk. Ejenplua ein bihar da”.

26. Astelena frontoian dantzaldiak Aratusteetan

- **Erref**: AB-160/011
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:19:35. **Bukatu**: 00:21:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Alejandroren aita frontoiko txartel-saltzailea zen. Aratusteetan Alejandro egoten zen frontoiko tabernan garagardoa saltzen. Dantzaldia zegoenean, banderadun bezala ere egoten zen, makila batekin.

Transkripzioa
- Baiña aitta zuan horko takillerua, frontoikua. Takillerua. Ta, ba, egoten nitzuan baitta zerian, aratostietan be igual, zerian, mostradorian, zerbezia partitzen. Dana zerbezia ta zera saltzen zuan karnabaletan ta. Ta gero, ba, gerotxuao, hamen ipintzen juat... egon zuan... A! “Pelea de gallos”.“Baile. Bailes el abanderado”. “Abanderado” badakik zer dan?
- Ez.
- Eitten genduan zerian, frontoian, dantzan, bailia. Baile publikua egoten zuan, ezta? Asko egoten zuan, jente asko egoten zuan. Ta, badakik, dantzan dabixak eta jentia, ba, [...] beti barru... ez dakik? estutzen, bat aurreratxuao eta bestia aurreratxuao... dantzan ez juen lagatzen. Ta abanderaua, ba —neuk eitten najuan—, makilla bat, holako makilla bat metro ingurukua ta gero han lazuak, lazuak mordua. E? Kolorietako moltzo bat. Ta hareaz, ba, juaten hitzan ta “benga!”, “da!” ta atzeratzen. Ez dakik? Bai, ba, ta errespetau ein bihar izaten juen, bestelan autoridadia... Pillua han ta “benga! atzera!” ta jo makillia holan beti ta “e!”, bueno, atzeratu ta atzera be zabaltzen zan ta atzera be batzen zuan. Baiña bueltan-bueltan ibili bihar. Abanderaua.
- Eta zuk eitten ziñuan bihar hori?
- Bai. Bueno, aittan partia igual ta... Esaten [eben] “Ipini hari hor!” ta. Segun zenbat jente euan be bai ta. Ezta? Holan, barru-girua ta jente pixkat zera zeuanian, ba, koño! neri bultza ein ta... Orduan, aitta-ta jartzen zian.

27. Pilota Eibarren: binakako txapelketako finala

- **Erref**: AB-160/012
- **Iraupena**: 0:03:55. **Hasi**: 00:21:35. **Bukatu**: 00:25:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Pilota. Binakako Txapelketako finala, Eibarren. Sarrera lortu zuen baina aitari eman behar izan zion. Lehenagoko umeak 10 urterekin bizi-biziak ziren.

Transkripzioa
- Egon zuan kanpeonato zera, pelotan, “campeonato de pelota”; zerak, periodiko Excelsior-ak —Excelsior-a zuan orduan Bizkeikua— “campeonato de pelota de parejas”. Ta, ba, geldittu zan atzenengo partidua, ba, Eibarren jokatzeko. Atzenengo bi. Ez jata akordatzen… hor liburu bat badauke pelotakua ta zera ta akaso ekarri leikek. Begira egon nok, baiña ez juat uste zeiñek… ez jakixat zeiñek irabazi eban. Ezta? Hor jokatu juen. Baiña orduan zuan eguna…
- Haundixa?
- Hamen ipintzen juat […], akordatzearren: “El espectáculo era muy esperado por la afición pelotazale. Era tanta la euforia que la venta de billetes por la mañana —“por la mañana”, goixian jokatu zuan— hubo unas colas enormes. Aquí tuve yo —y otros— ocasión para ganar algún…
- “Dinerillo”.
- “Sí”. Bai. “… para ganar algunas perras. Dicho y hecho. Me puse a la cola para coger un billete que era el más caro. Diez pesetas”. Klaro, sillan, ezta? Hamar pezeta.
- Asko, ez?
- Bai. “Resulta que mi padre era taquillero y no sabéis la cara que puso cuando me vio en la taquilla”.
- “Zetan habil hamen?”
- Bai ba. “Zetan” baiña… hamar pezeta, “benga, billetia! butakia, zererako, sillia”, ta emon ein bihar. “Era taquillero y no sabéis qué cara puso cuando me vio, pero tuvo que darme el boleto, así que yo me dispuse a vender al mejor postor. Mientras tanto, la gente de Bizkaia venía mucho. En una de esas aparece mi padre… ”. Jente asko etortzen zuan, ta “¿[…] un billete?”, “yo quiero dos” ta tal ta…
- Rebentia, ez?
- Hogei bat pezeta kobratzeko. Hamar pezetan afari bi edar euazen.
- Argixa, e?
- “En una de estas apareció mi padre reclamando el billete, pues tenía un compromiso más grande”. Bai, ba, billete guztiak, takillajia, saldu… dana saldu zuan. Klaro, hainbeste… jo-ta Isasi guztia goittik beheraiñok jeuan! Orduan kotxerik be ez zuan pasatzen ixa ta, ez dakik? “… pues tenía un compromiso muy grande. Así que mis negocios se esfumaron en un momento. No sé si cobré las diez pesetas”. Aber… Galdu hamar pezeta eingo nittuan seguramente! Bapez, berandako billetiak eta diruak.
- Zenbat urte…?
- E?
- Zenbat urte zekazuzen zuk orduan?
- Ba orduan eukiko nittuan 14-15 bat. Ya… ya bastante zera.
- Mutil koskorra ya.
- Koskorra baiño gogorraua. Koskorra… Behin hamabost urtera ezkero orduan espabillatzen zuan jentia, e! Bai, goixao ekitzen etsaun! Esan doten moduan, hamar urtekin ya martxan, pezetiak zenbat balio eban… Ez oinguak… holaxen datok mundua ta, ez dakik? zerori. Baiña orduan pezetia baliokua zuan. Pezetia ta txakur haundixa ta…

28. Etxeko ekonomia

- **Erref**: AB-160/013
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:25:30. **Bukatu**: 00:26:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:
Casa del Puebloan kafe osoa hartzen zuten askok (kafea, kopa eta purua). Etxeko ekonomia. Erropa kontuak: zapatuetan abarketa berriak janzten zituen, fraka "milrayas"-ekin. Astegunetan, oinetako zaharrak (abarketa urdinak, gorriak...).

Transkripzioa
- Kafe konpletua hartzen juen zerian —akordatzen nok—, Casa del Pebluan. Casa del Pebluan jente askok eguardixan kafe konpletua hartzen juen. Baiña hiru […] zuan: kafia, kopia eta kopia. “75 céntimos”. Zigarro-purua. Bueno, batzuek egunero be bai, ezautzen nittuan nik. Gu bertan zelan bizi giñan, ba, beti bertan geuazen, ta ezaunak. Danera be… Ba, hiru errial, zu. Baiña hiru errial irabazi ein bihar zian, e!
- Zuk bazekizun zenbat kostatzen zan hiru errial irabaztia.
- Onbre! Nik sei errial irabazten nittuan. Nik. Sei errial. Errekadista. Sei errial… sei errialian, ba, litro bat olixo euan. Litro bat olixo. Zortzi txakurrian lentejia, arroza, babia… zortzi txakurreaz. Ta abarketak be, zapatuetan barrixak abarketak. Fraka milraiasak edo, ta abarketa zurixak. Jente guztia. Zapatarik-eta ez zuan usatzen orduan. Ez zan usatzen.
- Domeketan zurixak, eta aste barruan?
- Aste barruan, ba, zaharrak, bihetza igual bistan [zeketenak].
- Ta ze koloretakuak?
- Orduan, ba, zerau, azulau izaten zuan. Azula. Zurixa zuan ez jakixat nik…
- Bai, berezixa…
- Zurixa…
- Eta kolorietakuak, holan, gorrixak edo berdiak ezautu zenduazen zuk?
- Orduan… orduan bai, gorrixak bai. Gorrixak, zurixak eta… berdiak be igual, e! Ez nok akordatzen baiña… gitxi ikusten zuan.

29. Pilota Eibarren: pilotari ezagunak; txapelketak

- **Erref**: AB-160/014
- **Iraupena**: 0:05:00. **Hasi**: 00:26:55. **Bukatu**: 00:31:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
Pilotari ezagunak: Mondragonesa, Atano, Gallastegi, Urzelai, Arriola. Tantoak oso luzeak izaten ziren (10-15 min. behar izaten zituzten). Alde handia oraingo pilota partiduekin. Sake librean egiten zen normalean. Munduko Txapelketa: Atano-Aranbillet (bi partidutara, eskuz eta trinketean).

Transkripzioa
- Zuk frontoian, orduan, orduko pelotari guztiak-eta ezautuko ziñuazen, ez?
- Buenoo! Buenoo! Mondragonesa… Onbre, danak.
- Zeintzuk zian gerra aurretik holan ezaunenak, zure gazte-denporan?
- Ba, orduan, Atano, Gallastegi… Gazte-denporan. Bera be gaztia zuan

Gallastegi. Gallastegik eukiko jittuk... larogeta pare bat eukiko jittuk Gallastegik, e! Bai. Ni baiño... Harek kinta... “trenta y nueve” edo izango dok. Bueno, Gallastegi gero atzenera, ezta? Baiña aurretik Urzelai be bai. Kantabr... honek zerok, Kantabria ta honek, Urzelai ta Arriola ta. Bueno, horrek antxiñakuak dittuk horrek. Horrek hamar miñutu ordu laurdenian egoten zuan tantua eitteko.
- A bai?
- Bai. “Pun” ta “pun” ta hantxe. Jugadore zerak, antxiñako zerak, ez dakizu? Oin pelotak be bizixak eta zerak, kanbixauta dao dana.
- Lehengo pelotia ta oingo pelotia, ze alde zeuan?
- Buenoo! Asko, asko, asko.
- Nik Gallastegiri berari entzunda telebisiñuan, lehengo partiduak askoz hobiak zirala.
- Hobiak? Luziauak bai behintzat!
- Gogorrauak eta... tantuak gogorrauak eta...
- Tantuak... Bai, ba, tantuak gogorrauak ez, luziauak! Esan deuat, ba. Bueno, bueno! Akordatzen nok, batek esan [...] “Hi! [...] atzera, honek oindio ez [jok amaittu] tantua ta”. [...] difuntua. Ta “pun” ta “pun ta” pun” ta “pun” ta. Pelotak... lau-bostian erabiltzen juen. Oin rebotera-ta joten juek. Ta hori, sakia, enjeneral, libria izaten zuan orduan. Sakia. Sake librian. Ta hau, zerian... Hamen historixan bat zerian badaok, pelotako asuntuan. Hau hor zerian daok, ezta? Neri galdetu estan batek eta “bai, zertuko deuat”. “Hau ez juat sinisten” esan estan [...ko] zerak, Juan Marik, lagunak, “Batek esan jestak zerak 7000 pezeta kobrau zittuala zerak, Atanok, orduan denporan, 7000 pezeta”. Ta hortxe daok zerian. Esaten jok: “El año 28 se disputaron por primera vez el campeonato mundial. Atano, como titular español, se enfrentó al campeón de Francia Aranbillet, a dos partidos, de trinquete y frontón, eligiendo como escenario ciudad de Irún y de Biarriz. [...] Atano ganó ambos encuentros, extendiendo [...] insospechados su primacia. Este año, 1928, fue memorable para nuestro paisano, porque marca el nivel supremo de actuaciones brillantes. Había comenzado cobrando siete pesetas por partido y ahora cobra siete mil”. Golpera, e! Baiña partidu gitxi jokatzen juan, ezin juan, eskua biguna ekan ta. Partidu gitxi. Bestiak... Oin ikusten dok Elkoro ta? Ixa egunero jokatzen jok. Bueno!
- Eta, gaiñera, eskua be ez jakue ikusten.
- Oin guante moduan.
- Lehen tako gitxiaokin jolasten zan? Edo ezer barik?
- Ezer barik. Laga be ez etsen eingo igual ipintzen! Bueno. Bueno. “Cobraba siete mil pesetas, cuando a aquellas figuras más famosas se le abonaban por partido treinta duros”. Zazpi mila pezeta horrek ta Mondragonesak, ta bai Etxabek ta bai Onaindiak eta bai estok hogeta hamar... berrogeta hamar duro, ezta? Hogeta hamar. “Treinta duros. Ciento cincuenta pesetas”! Ta zazpi mila pezeta.

30. Hileta zibilak Eibarren

- **Erref**: AB-160/015
- **Iraupena**: 0:04:15. **Hasi**: 00:31:55. **Bukatu**: 00:36:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
Hileta zibilak goizeko seiretan edo gauez egin behar izaten ziren. Marcelino Baskaran, "cura laico"a, 1952an hil zen. "Sumendixa" baserrikoa zen jatorriz. Hil zenean, diktadurak hileta zibila egiteko baimena eman zuen. Burgos-ko epaiketak. Eibarren arazoak egon ziren eta Jauregi hil zuten.

Transkripzioa
- Hamen lehen... bueno, entierro zibila... Entierro zibila zuan, entierro zibila, osea ke — neu be juanda naok—, entierro zibila, ba, gabaz ein bihar zuan. Osea, goixeko seiretan be bai. Akordatzen nok hamentxe Calbeton-ian bat, andrakume bat edo zuan, ez juen lagatzen [gaiñera] poliziakuok eta Guardia Zibilak egoten zittuan [zertuta], ez dakik? hantxe bildurra sartzen edo, [ta bestia]. Ta hor egoten zuan hau, Marzelino Baskaran, Benignon aitta. Benigno Baskaran. Horren alabia alkatia izan zuan. Bueno. Ta hori zuan, ba, zera, “cura laico” edo esaten dana. Horrek eitten juan diskursua: “hau gizonau, hau esan jok eta hau ein jok eta merezi jok...”, euren zera. Bueno, ba, kuestiñua dok zeoze eitten zana. Ta 52ian hil zuan berau, 52ian. “[...] en clandestinidad y rigurosamente prohibido por la dictadura. El primer ser autorizado que se [... furtivo] fue al de Marcelino Bascaran “Sumendixa” —hor basarrikua zerekua zuan hori, Sumendixakua —. El primer cura... [llamado] cura. A ver si entonces [...] pronunciar [al coche] fúnebre en los actos. Dicho acto cívico fue el único que se efectuó de madrugada — osea, diktadurak permisua emon etsan eitteko, egunaz — fue el primero de la dictadura que se efectuó de madrugada y portando el cadaver en una camilla”. Osea, [zera eindako]... kajarik zertu barik, kamillan eruanda zera. Zan “como... como una cosa...”, ez dakik? Kentzen, baloria kentzen. Klaro, ba, kajan “más respeto o más esto y tal y cual”. Bueno. Hau hor liburuan, zerian, Eibarko... atzo erakutsi neuan hantxe dao. Gero dakak hori: “muerte de Jauregi”. Jauregi hamen... Hor, “juicio de Burgos” egon zuan hamen zera: “Hubo en Eibar violencia como [refuerzo público]. Uno de los resultados heridos por arma de fuego, Roberto Jauregi, 21 años. Murió a los cuatro días. Entierro civil. Fue un sentido homenaje en el que apenas puo participar por estar materialmente ocupado por la Guardia Civil”. Esan gura juat hor entierro zibilan zera.
- Entierro zibilak, orduan, gerraostian be, klandestinidadian, baiña jarraittu zeben.
-Bai, bai, bai. Bestelan, ba ... ze ein bihar da? Osea, esan gura juat, zelan... Gero, el año... ez jakixat ze urtetan zertu zuan hori, bat ein zibila ta...
- Lehen pareta bat zeuan bixak banatzeko, ez?
- Bai, bat azpittik sartzen zan ta bestia goittik. Bueno, goittik be ikusi dot nik sartzen. Ez jakixat behia itxitta zeualako edo, goittik egon nok ni. Goixan [...] ein ta gero behera bajatu edo. Baiña eskatzen juen, zera... eskatzen juen bat eitteko, ez dakik? Zera, hau, diferenzia ein barik, ba, “somos humanos dentro del pecado. Despues de muertos” danak berdiñak dia. Ez dakik, hori zerori? Igual, zerian, bat hiltzen bada, eta entierro zibilla ein, goixan be enterrau leikek igual-igual. Osea, dana [batendako] da.

31. 1936ko altxamendu militarra

- **Erref**: AB-160/017
- **Iraupena**: 0:04:05. **Hasi**: 00:38:25. **Bukatu**: 00:42:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:
1936an hauteskundeak egon ziren; ezkerrak irabazi zuen. Uztailaren 18an, Francoren altxamendua. Jendea berehala hasi zen mugitzen: armak lortu; etab. Hala ere dena oso bapatekoa izan zen; ez zen antolaketarik egon.

Transkripzioa
-Zuk e... Kontau deskue, 36xan elekziñuak izan zian febreruan edo, ez?
- Bai.
- Eta ezkerrak irabazi zebala, Frente Popular-ak irabazi zebala.
- Bai.
- Eta hor ya hasi zala igartzen holan pixkat militarren sublebaziño bat egon leikiala...
- Bai, bai, bai.
- Zuek igartzen zenduen egon leikiala zeozer?
- Bai, bai, bai. Zera... osea, anbientia zertzen zuan... ezkerrak aurrerapenik ez juan emoten. Ta gero, ba, lio asko. Lio asko egoten zuan, osea, huelgia edo hau edo bestia, ez dakik? Malestarra armatzen dok, ezta? Osea ke, bai, zeoze zertzen zuan, "Bai, kontuz ibili bihar dok, hamen zertuko juek eta". Eta efektibamente.
- Sublebaziñua.
- Bai, sublebaziñua. Ta...
- Eta bera sublebaziñuan eguna, julixuan 18xa, Eibarren ya igarri zan gerria zala edo oso urriñeko gauza bat zala pentsatzen zan hasieran?
- Ez... Bai, zerak, horretara zeuazenak, zerak, segiduan mobidu zittuan. Osea... Igual radixuak esaten juan "No se apuren, porque esto es una banda de mafiosos que se ha esto... pero ya se está dominando todo y tal y cual". Ta gero, ba, hamen Vitorixan be, ba, pasau zuan... bueno, engañau jittuen. Preparauta jeuazen. Militarrak Partido Nacionalista-ra juan zittuan ta "No se molesten ustedes, eh, porque nosotros estamos con la República y no se muevan pa nada". Eutsi zuan, hogeta lau ordu edo... zortzi... osea, egun bi edo, hortxe eutsi [hari]. Bueno, hor behintzat. Ta guk segiduan "benga!" armak-eta partidu zuan ta... Bizkaittik-eta, bueno, hurrengo egunetan etorri zuan kamioiak eta jentia arma bila. Unzagan, aiuntamentu azpixan, partitzen zittuan armak, pistolak. Eta Vitorixara.
- Hori guztiori espontaneua izan zan?
- Bai.
- Herrixa jaiki zan berihala edo pixkat organizauta zeuan aiuntamentuak esanda zeoze edo?
- Ez, ez, hori derrepente izan zuan. Osea, espero zan, baiña ez "bueno, ba, hi, preparau ein bihar juau hori". [Militarren kontra ezin leikek preparau!] Pentsaik, estaduak be baekixan hori! Lizenziatzen ekin etsan soldau guztiak. Mordua lizenziau jittuen. Azañak eta honek zerok. Igarri etsen ba, eurak be igarri etsen, ta "benga!" permisuak emon ta permisuak emon. Ta bestiak sostenitzen. Kentziarren, soldauak kentziarren. Zegaittik eze hor geldittu zianak Francoaz-ta harek, ba, nazionalistak eta gorrixak eta dan... Baiña militarrak... ez dakik? Zera sartzen jok. Guk ez jekaun ordenarik eta batak nehi dabena esaten juan ta bestian... Esan gura dot, gure... klaro, ez jeuan preparauta militarmente. Baiña bestiak, mililtarrak... Ta honeri, ba, Vitorixakueri-ta, ba, engañau jittuen ta. Gu [gero] Vitorixara goiazen, Vitorixara goiazen, ta alto de Arlaban. Hamen [jeuazen] zer batzuek, estudiante batzuk, Eskola Armerixan Guardia Zibillen semiak. Bai,

Giputxanian jeuazen apopillo. Zera, Eskola Armerixan ikasten. Ta harek be etorri zittuan gureaz. Batak kornetia joten juan; akordatzen nok, kornetia joten, allegau giñanian hara. Ta abioi bat pasau zuan Vitorixa aldetik Donostiara.

32. Gerra zibila Eibarren: armak nondik lortu zituzten

- **Erref**: AB-160/019
- **Iraupena**: 0:03:50. **Hasi**: 00:46:50. **Bukatu**: 00:50:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:
1936ko Gerra zibila. Fabriketatik, probaderotik armak hartu zituzten. Txantoianean armak rekisatuta zeuden. Eibarko alkate, Alejandro Telleria. Nahaste handia egon zen; frontea Donostiatik gerturatzen. Errefuxiatuak.

Transkripzioa
- […] armak ze zian, danak arma txikixak eta…?
- Bai, ba! Eskupeta ta pistola ta zera. Nik riflia banajekan, hamen zerian […]. […] rifle bat […].
- Hori gero, baiña.
- Orduantxe.
- Ya lehelengo egunetik?
- Bai. Bueno, ahal zana ahal zana. […] bateri kendu najetsan. Bajetuan Txaltxanian afal…
- […]
- Bai, afaltzen geldittu zan. Ta beste boltsa bat baleaz ta zera, ta hartu ta…
- Ospa.
- Zera, kotxia edo zera euazen zerian, ta sartu ta “benga! guazen”, ta “guazen!” ta. Han geldittu zan bestiori.
- Hamen, hasiera-hasieran, armak repartidu ziranian eta, batzuk “Banco de Pruebas”-etik hartu ziran edo fabriketatik edo nundik etaratzen ziran?
- Bai, fabrika guztietara ekarri, ta… zera. Ta probaderuan zeuazenak be bai. Probaderora juan, ta…
- Dana rekisau?
- Dana. Danak. Eta… osea, Txantoianian zeuazen almazenak eta zerak, almazenauta, ba, hor partitzen juen. […] balia edo zeoze […], baiña jentiak hartzen juan bat eta… Bizkeiko jentia etorri zuan asko. Ta gero…
- Alkatia zein zan orduan?
- Alkatia zera izango zuan, Telleria.
- Telleria? Eta alkatiak-eta zeoze… mobimiento guzti horretan zeoze esan zeban udaletxiak?
- E…
- Zeoze organizau zeben edo?
- Bueno, hori… alkatia-ta ya orduan gelditzen dittuk zero. Osea, parte… honek… ze esaten dok? pixkat urtenak, urtenak. Jente urtena, zera… hartu juen parte ta “benga! hau ein bihar juau!” ta “hau ein bihar juau” ta ya [basia], ez dakik? Harek, ba, bai, [esango] juen “bueno, hau ein bihar juau” ta bestia, baiña […] Donostiatik etorri zittuan […] bat, zera, famosua, hau… horko… Gobierno Vasco-ko zerak, ezkerrekuak. Ta horra. Ta “Bueno, organizau ein bihar dok hamen” ta harek “Bueno, ba, hau ta bestia ein

bihar dok, eta rekisau kotxiak eta hau ta bestia ta...” enfin, organizau. Un barullo, barullo bat, ez dakik? Barullo bat. Iñok ez jakik ze pasatzen zan. Igual juaten hitzan ta buu beste batzuk be bai ta... nahastia, ez dakik? Baiña kustiñua danok objetibo batera zuan. Ta beste batzuek, ba, igual, ba, pistolak hartu ta igual ez zittuan iñora juango. Ta, bueno, ba, Donostia zertu zanian, ba, atzerutz-atzerutz, hona etorri arte. Hortxe Deban edo geldittu giñuazen. Geldittu ta... Osea... Kamioiak-eta jetuazen, kamoiak asko, refujiauak. Baiña refujiauak fusillak-eta danak ezkutauta eukitzen juen. Ta gero, ba, beste batzuek, ba, rapiñakuak. Han e... gerrian, gerrian, ba, gerria eurena. Osea, joierixak edo jente aberatsan lekua edo... e? Juan ta... Bai, ba, jentia orduan...
- Aprobetxau itxitta zerela.
- ... orduan pixkat salbatzia [nahiko zuan], ta “benga, esto...” ta “ra!”mordua. Mordua egon zan e... Gero hamen eitten genduan Estaziñuan be, trenak etortzen zittuan ta, zera, ba, maletak-eta errekistau ta “ra!” ta kurutzia ein ta “benga! paso”. Baiña hala ta guzti be jente asko pasau zuan. Osea... Bueno, gerra denporan rapiña zera... Normala.

33. Gidatzen nola ikasi zuen

- **Erref**: AB-160/020
- **Iraupena**: 0:04:10. **Hasi**: 00:50:40. **Bukatu**: 00:54:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autoak

Laburpena:
Gerra garaian txoferrak behar zituzten eta bera ibili zen lan horretan. Gidatzen nola ikasi zuen kontatzen du.

Transkripzioa
- Zu nahiko hasieratik kamioi batekin ibili ziñan, ez?
- E...
- Kamioi haundi batekin edo gero kotxe batekin, ez?
- Hori pasau zanian gero, ba, hamen zerian, ba, txoferrak bihar jittuen. Txoferra, ba... nik ikasitta nekan zeozer, zeozer... Kontatzera najoiak zelan ikasi neban. Ba, hamen Pardo... Pardo zera, dentistia; Pagaegi kalian, Pagaegin jeuan. Pardo. Ba, harek ekan Balilla bat, Balilla bat, Fiat-a, Fiat-a. 6000 pezeta balio eban orduan. 6000 pezeta. Ta hor Isasixan garaje bat; han sartzen juan. Ta enkargaua zuan harena “Txiron”, Sarasketa, Gregorio Sarasketa. Ointxe hil dok. Gregorio Sarasketa famosua dok, ba, “Txiron”. Ta [horretxeaittik], txofer... osea, zer... autuak saldu eitten jittuan ta hau ta bestia ta. Ta horrek garbittu eitten etsan zera, kotxia, ta preparau ta zera. Ta, orduan,[nobixaorrek —nobixia ekan horrek eta, ...]— neri esan jestan “Hi, etorri hari hona! Neuk erakutsiko deuat zerian, txofer, ta hau ta bestia ta. Baiña garbittu ein bihar dok kotxia”, ta garbitzen najuan. “Bueno, ba, noiz erakutsi bihar destak, ba?”, aurrerao hori, aurreraotxuao, “Noiz erakutsi bihar destak, ba?” ta “Lehelengo ondo garbitzen ikasi bihar dok”. Eta atzeratzen, atzeratzen. Baiña zera, giltza ekan zera, txapa bat. Txapa bat zuan, mueska batzueaz, zera. Ta nik orduan be biharra eitten najuan baskulagintzan eitten najuan, ta ein najuan berdiña, trak-trak, giltza [...] emoten. Ta “ra!” emon zerari ta “ra!” martxan ipintzen najuan, ta harutz ta honutz kotxiori barruan, ta. Halakon baten, ba, “Banajoiak kanpora”. Ta

goixian, ba, seirak inguruan, ezta? Bueno, orduan ez jeuan kotxerik. Geuria bakarrik. Ta urten zaldixan moduan, txaka-txaka-txaka, ta “Mekauen diez! Ba! Bagoiaz aurrera ta”. Llegau Isasi gaiñian ta beherutz. Ta igual kotxia, ba, harutz ta honutz, ezin... ezin juan zuzen. Ta “ra!” ta geldittu ta frenua. Ta arrankau atzera be ta “rraaa” keia ta kotxia geldirik! Frenua emonda. Hori morduari pasauko jako, e! Zera, ikasten diharduanari. Ta “Kauen diez! keia etarako ez jok, ba?” ta “ra”. Harutz ta honutz. Hurrengo baten Ermura [llegau...] kurba haundixak euazen —oin ez daok, baiña—, kurba haundixak euazen ta eurixa zuan. Eurixa zuan. Ta bastante bixkor edo, bai, bixkor. “Ra!” ta kurbia. Kotxia ekin etsan mobitzen ta nik... azertau be [...], azeleratzen, azeleratzen ni. Frenau baneu, ba, jo-ta ortuak euazen han, ta errekia be bai. Ta azeleratzen. Ta erroberak “rrrrr” ta hantxe, “dza!” jo-ta urten juan gero pixkat sikatu zanian zera, erroberok, bidiori. Justu-justuan, e. Bueno, ba, kustiñua dok, halako baten “Bueno, hi noiz zertu bihar juau?” ta “Bai, gaur juango gaittuk”. Juan giñuan Isasi gaiñera ta “Jarri hari. Aber, primeria hauxe dok” eta “Bai”, “Segundia hauxe. Aber, ekixok”, ta “ra!” sartu najuan ta “rrr” “tast” ta “rrrr” ta "tak” eta... “Ai, mekauen diez! Zenbat bidar erabili dok hau kotxiau?” ta ”Askotan, mutil! Ze ba, hire zain egongo nitzuan?”. Bai, ba, igarri etsan harek “Honek bajakik hau ibiltzen”. Holaxen.
- Holaxen ikasi zenduan orduan.
- Bai. Hauxe zuan zera.

34. Gerra zibilean auto-gidari eta korreo lanak

- **Erref**: AB-160/021
- **Iraupena**: 0:04:50. **Hasi**: 00:54:50. **Bukatu**: 00:59:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Gerra zibila; frenterako txoferrak behar ziren. Lehenengo Debatik harea ekartzen ibili zen; gero korreo bezala jardun zuen, gerrako parteak alde batetik bestera eramaten: Eskoriatza, Aretxabaleta; e.a..

35. Gerrara boluntario: nazioartearen laguntza eza

- **Erref**: AB-160/022
- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:59:40. **Bukatu**: 01:02:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » II. Mundu Gerra (1939-1945)

Laburpena:
Gerrara, boluntario bezala joan zen. Frantziak ez zuen parte hartu Espainiako Gerra Zibilean. Alejandroren teoria gai honen inguruan. Alemania, Italia... Eibarko gazte gehienak joan ziren boluntario gerrara.

36. Gerrara joateko erabakia; idealismoa

- **Erref**: AB-161/001

- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:02:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:
Gerra zibilaren inguruko gogoetak; dena utzi (etxea, familia, e.a.) eta gazte asko gerrara joatea erabaki zuten. Hala ere, ez du uste bera ausarta izan zenik. Besteak beste Extremaduran egon zen, frentean, eta orduko hainbat pasadizo kontatzen ditu.

37. Ausardiaren inguruko gogoetak

- **Erref**: AB-161/004
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:06:25. **Bukatu**: 00:07:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Ez zuten uste horren luzea izango zenik gerra. Fusil gehiago izan bazituzten... Ausardiaren inguruan gogoeta egiten jarraitzen du; bera ez zela ausarta izan, bai ordea frentean lehenengo lerroan ipintzen ziren hainbat eta hainbat mutil.

38. Gaztetako idealismoa; gerran parte hartzeko nahia

- **Erref**: AB-161/005
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:07:45. **Bukatu**: 00:08:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Gerran parte hartzeko gogoa bai; idealak defenditzeko beharra sentitu zuten, baina oso arma gutxirekin. Alejandro izatez marinakoa zen; Zumaian eta Bilbon aurkeztu zen, baina "excedente de cupo" zela eta, ez zuten hartu. Ondarroa eta Bermeoko itsasgizonak, haiek bai izan ziren benetan ausartak Alejandroren ustetan.

39. Gerrako ibilerak; ausardiaren inguruko gogoetak

- **Erref**: AB-161/008
- **Iraupena**: 0:04:20. **Hasi**: 00:12:25. **Bukatu**: 00:16:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:
Ausarta izatea zer den azaltzen du. Méridan egindako egonaldia. Erlijioaren garrantzia frentean; "confesar y comulgar". Villanueva de la Serena.

40. Gerra zibilaren inguruko gogoetak

- **Erref**: AB-161/011
- **Iraupena**: 0:02:30. **Hasi**: 00:21:00. **Bukatu**: 00:23:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Eibar soldaduz beteta egon zen frentea bertan egon zenean; orduko bizimodua nolakoa zen kontatzen du. Alejandro frentean zegoen eta gutxitan etortzen zen Eibarrera, baina behin baimena eman zioten eta gogoan du oraindik obusak nola bota zituzten. Hasierako hilabetetan lasai ibili ziren, Madrid aldean zebiltzan eta, hura hartu nahian; gerora inguru guzti hau hartzera etorri ziren.

41. Gerra Zibila Espainian

- **Erref**: AB-161/012
- **Iraupena**: 0:02:15. **Hasi**: 00:23:30. **Bukatu**: 00:25:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Toki batzuetan borroka gogorrak egon ziren; etxez etxeko borrokak: Brunete, Belchite... Gerra Zibila Guadalajara inguruan. Gosea izugarria zen inguru hartan; mutil askok bizimodua nolabait aurrera ateratzeko soldadu egitea erabakitzen zuten. Tropa italiarren inguruko zenbait azalpen.

42. Gerrako frentea Eibarren

- **Erref**: AB-161/013
- **Iraupena**: 0:03:10. **Hasi**: 00:25:45. **Bukatu**: 00:28:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Frentea Eibarren egon zeneko zenbait aipamen. Hasieran Amuategi Batailoian ibili zen, lotura lanak egiten; posta eramaten zuen alde batetik bestera. Gerora blindatu batera pasa zuten, UGTaren 8. Batailoira. Eusebio Lafuente eibartarra ere bertan egon zen. Amuategi Batailoiak Isasin izan zuen egoitza; beraiek "rantxua" jatera, frontoira joaten ziren. Frentea bertan egon arren, geldirik zegoen eta tarteka nahiko lasai egoten ziren.

43. Frenteko bizipenak

- **Erref**: AB-161/014
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:28:55. **Bukatu**: 00:31:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Frenteko bizipenak; trintxeretan zeudenen egoera, e.a.

44. Gerran bizi izandako estuasunak

- **Erref**: AB-161/015
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:31:50. **Bukatu**: 00:33:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:
Gerra ostean, urte askoan lo egin ezinda. Estuasun handiak pasatu zituzten gerran eta beldurra ezin kenduta bizi izan zen urtetan.

45. Intxortako sarraskia

- **Erref**: AB-161/016
- **Iraupena**: 0:00:00. **Hasi**: 00:33:00. **Bukatu**: 00:33:00

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Gerran momentu txar asko bizi izan ditu; Intxortako sarraskiaren inguruan zenbait datu ematen ditu.

46. Bonbardaketak Eibarren

- **Erref**: AB-161/017
- **Iraupena**: 0:04:20. **Hasi**: 00:33:00. **Bukatu**: 00:37:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Eibarren ere bonbardaketak egon ziren; O'Donell kalean egon zen babeslekuan hainbat hildako egon ziren (70 inguru). Bonbardaketak izaten zirenean, kanpaiak, autoen sirenak, e.a. jotzen zituzten jendeari abisatzeko.

47. Gerra zibila Eibarren

- **Erref**: AB-161/019
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:41:45. **Bukatu**: 00:43:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Beste behin, nazionalak Eibarrera sartu eta gero, bonba bat bota zuten (hutsegitea izan zen) eta Udaletxean jo zuen.

48. Errepublikaren vs Francoren baliabideak

- **Erref**: AB-161/026
- **Iraupena**: 0:04:40. **Hasi**: 00:56:20. **Bukatu**: 01:01:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Eibartik irten zirenean, indarrak makalduta zituzten; ez zuten aurrerapenik egiten. Baliabide oso gutxi zituzten (hegazkin, itsasontzi, armak; e.a.). Arma txekoak heldu zirenean, pixkat animatu ziren. Nazionalek berriz, denetik zuten: abiazioa, armamentu ona, blindatuak, kainoiak... Francoren tropek Extremadura, Badajoz-en egin zituzten sarraskiak aipatzen ditu. "Gernika be, Banco de Pruebas bat izan zan".

49. Frontea Eibarren

- **Erref**: AB-161/027
- **Iraupena**: 0:01:55. **Hasi**: 01:01:00. **Bukatu**: 01:02:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:
Beraien dotazioa ona zen, eibartar asko zeuden; "Kalamua hartzia nahi juen". 14 miliziano inguru ziren guztira eta bi blindatu zituzten. Tenientea: Juan Sol Artolazabal. Frontea poliki-poliki atzera; beraiek izan ziren azkenak irtetzen.

50. Gaztetan perretxikotara Elgeta aldera

- **Erref**: AB-162/003
- **Iraupena**: 0:08:35. **Hasi**: 00:09:00. **Bukatu**: 00:17:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:
Gaztetan mendira sarri joaten ziren: Elgeta aldera, Karabietara, e.a. Orduan ez zen inor perretxikotara joaten. Onddo ugari hartzen zituen, baina etxean amak ez zituen nahi izaten, olio asko behar izaten zuten eta. Perretxikoak orduan ez ziren saldu ere egiten.

51. Karabieta ingurura perretxikotara; gerra garaian eta gerra ostean, gose handia

- **Erref**: AB-162/005

- **Iraupena**: 0:04:50. **Hasi**: 00:19:10. **Bukatu**: 00:24:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Karabieta inguruan perretxiko asko. Tailarreko mutil gazteena perretxikotara bidaltzen zuten; tabernaren batean prestatzeko esan eta gero denak jatera joaten ziren. Gerra garaian, urretan kobratzen zela esaten dute. Gose handia.

52. Futbol-taldeak, futbol-zelaia

- **Erref**: AB-163/010
- **Iraupena**: 0:05:24. **Hasi**: 00:57:00. **Bukatu**: 01:02:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Pilota

Laburpena:
1914an Otola-erdikoa futbol-zelaia zabaldu zen, 1919rarte. Eibarko futbol-taldeen izenak. Pilotan egiteko ere zaletasun handia.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-28

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com